

ÇELİK GÜLERSOY, *Taksim. Bir meydanın öyküsü*, İstanbul 1986, 143 sayfa, İstanbul Kitaplığı serisinden. Metin içi bol resimler ile birlikte.

Beyoğlu diye adlandırılan yörenin tarihine ve evrimine eğilmek uzun zamandan beri devam edilmekle beraber, oraya bağlantısı olan yerler nedense ihmal edilir. Bir şehrin mukadderatını incelediğimiz zaman, ayrılmaz parçası hinterlandını ihmal ederiz. Beyoğlu da bundan kendini kurtaramadı. Etrafındaki yerleşim merkezleri ve ne tarafa doğru geliştiği incelenmediği için, verilen hükümler nedense hep muallakta kaldı. Elimizdeki kitap bu boşluğu doldurmağa yönelik bir çalışma değildir. Fakat daha ilk satırlarında, gelişmesini neye borçlu olduğunu, fakat hiç de arzu etmediğini ortaya koyan bir kitaptır.

Eserde, alıştığımız ölçüler değil de enlemesine olarak, âdeta albüm tarzı esas alınmıştır. Halbuki, yörenin her türlü gelişmesi özellikleri ve ne gibi yörelere kavşak noktası olduğunu, detaylı bir tarzda ortaya koymuştur. İsmi bile bir özellikten kaynaklanır. Beyoğlu ve Galata kesiminin su gereksinmesini karşılamak için, dağıtım yapılan yerdir. İstanbul'un su gereksinmesini yakından duyan yöneticilerin gayretleri sonunda, yüzyıllar boyu çeşitli önlemler alındı. Su kültü denilen bu çabalar yanında, sosyal ve ekonomik gelişmeyi ve ayrıca yapılan yatırımların kaynağını bilmek tarihçi için kaçınılmazdır. Bu arada hangi yerleşim yerlerine yöneldiği de toplum tarih çalışması yapacakların arayacağı bir özelliktir. Bunları göz önünde tutan Ç. Gülersoy, meydanın geçirdiği evreleri ve hangi yapıların burayı doldurduğunu, kitaplardan ve sair kaynaklardan aktardıktan başka, görüntülemekle hem göz zevkine hitap etmekte hem de İstanbul'un artık hatırlanmıyacak kıyı ve bucağına bir nokta koymaktadır. Elinde bulunan malzemenin başka yıllarca ihmal ettiğimiz fotoğraf albümleri üzerinde de yılmadan bir araştırma içine giren müellif, eski ile yeniye karşılaştırma yanında, araştırmacıların da her an için ellerine alacakları bir malzeme sunmaktadır. Taksim Kışlası diye yapıldı da İstanbul ve dolayısı ile Osmanlı Tarihi içinde önemli bir yeri bulunan binanın resimleri buradadır. Yakınında bulunan Talimane de aslı ortadan kalkmakla beraber, askerlerin, yedeksubayların talim yaptıkları bir yerdi. Artık burada talim yapanlar belki aramızda çok az sayıdadır, fakat bir Kristal Gazinosu'nu bile hatırlayanlar artık süratle azalmakta, Opera binası olarak yapıldı yandıktan sonra da günümüzde Atatürk Kültür Merkezi diye isimlendirilen binanın önündeki karakolu, İstanbul'un en eski kulüplerinden birinin binasını da anımsayanlar artık kalmamakta, fakat sayın Ç. Gülersoy bunun gereksinmesini hissetmiş olacak ki, alıp işte vaktiyle böyleydi diye hem nostaljik hem de bilimsel yöntemle yaklaşmakta ve bize tanıtmaktadır. Anıt ve varlığını şimdilik devam ettiriyoruz. Fakat bir gün ansızın yer değiştirmesine şaşırılmamak gerekir. Her bir tarafı çok farklı görünüm alan Taksim Meydanı, şimdi böyle bir eser sayesinde son elli yıllık değişimi ile sonraki nesillere aktarılmaktadır. Bir o kadar zaman sonra değişiklikleri merak edecek olanların ilk başvuru kitabı bu eser olacaktır.

Doç. Dr. MAHMUT H. ŞAKIROĞLU